

Meniýýun rijalun kemenniul wat-wat

Category: Geň-taňsy wakalar, Kitapcy, Türkmen dili

написано kitapcy | 21 января, 2025

Meniýýun rijalun kemenniul wat-wat MUHIDDIN IBN ARABYNYŇ İÑ SOÑKY SÖZİ

Beýik öwlüýälerden bolan şyh Muhiddin ibn Araby hezretlerini asmaly diýip karara gelipdirler. Iň soňky gelinen netije – asmaly! Tasawwuf we fykh alymlary üýşüp, şeýle diýenmişler: – Asylmazdan öň soňky islegini diňläp göreliň. Goý, ol iň soňky sözünü aýtsyn. Ondan soñ jezasyny bersegem bolar. Ibn Araby beýik şahsyýet. Beýik adamlaň aýtjak sözem beýik bolýar.

Iň soňky sözünü belläp alalyň, gerek ýeri çykar.

Olar soňra Ibn Araba ýüzlenipdirler:

– Iň soňky wesýetiňi, iň soňky aýtjak sözüni aýt!

Şyh Muhiddin ibn Araby hezretleri bolsa:

– Meniýyun rıjalun kemenniýul wat wat – diýipdir.

(Türkmen dilindäki manysy:

«Ýarganadyň döli sallah oglanyň döli ýalydyr».)

Alymlar:

– Biz munyň wesýetini eşitjek bolduk welin, bu gaýtam aklyndan azaşdy öýdýän. Näme diýip duranyny bilenok – diýip yza çekilipdirler. Yöne bu täsin we syrly jümläni alymlaryň içinde Ibn Araba dogry düşünmäge çalyşýanlaryň birnäçesi «Şyh Muhiddin Arabynyň iň soňky aýdan sözi» diýip belläp goýupdyrlar. Şeýdibem adatdan daşary beýik pir bolan Muhiddin ibn Arabyny dardan asypdyrlar...

Aradan üç asyra golaý wagt geçýär. Günlerde bir gün araplaryň bir taýpa kethudasynyň ogly beýleki bir taýpa kethudasynyň çadyryna myhman düşüpdir. Şol gije hojaýynyň gyzynyň düşeginde hapa yz görüpdirler. Hapany barlap görenler, muny edil sallah oglanyň döli bilen birmeňzeş diýip netijä gelýärler.

«Bu gyzyň ýanyna gelen bolsa myhman ýigit gelendir, ol gyza ýanaşan bolaýmagy gaty ahmal» diýip pikir edipdirler. Jemagat bu pikire eýerip ýigidi kakasyndan oglunu meýletin tabşyrmagy, tabşyrmadık ýagdaýynda bolsa söweşjekdikleri barada aýdýarlar. Özüne göwni ýetýän taýpa kethudasý gerek bolsa söweşden çekinip durmaýandygyny, ýöne oglunu olara beräýmekçi däldigini mälim edýär. On müň adam sährada ýygnanýar we söweş tebli kakylýar.

«Gurhanyň» «Hujurat» süresiniň 12-nji aýatynda şeýle diýilýär:

«Güman bilen ýakyn hasyl bolmaz. Güman bilen karar berilmmez».

...Iki goşun garşyma-garşy gelip, gylyçlar syrylýar. Söweş başlajak bolup durka, alymlaryň biri ylgap gelipdir we Şyh Muhiddin Arabynyň iň soňky sözünü okapdyr:

«Ýarganadyň döli sallah oglanyň döli ýalydyr».

Garşydaşlar:

– Gelin onda, muny gidip barlap göreliň. Belki, gyzam, ýigidem bigünä bolup çykaýmasyn. Megerem muny eden ýarganat bolsa gerek – diýisýärler.

Gyzyň ýatýan ýeri gowakda ýerleşýän ekeni. Ol ýere bir düşegi seripdirler we bir adamý nobatçy goýupdyrlar. Biraz wagt geçýär welin, düşege hapa düşýär. Merdiwan getirip gowagyň

ýokarsyny barlap görýärler. Görseler ýarganadyň höwürtgesi bar eken. Alym iki tarapy-da ýaraşdyrmagy-da başarıyar. Müňlerçe adamyň ganynyň nähak ýere dökülmeginiň öñ ýanyndan gaýdylypdyr. Ynha, şeýdibem Şyh Muhiddin ibn Arabynyň keramaty orta çykýar. Şyh Muhiddin Araby muny haýsy kitapdan okadyka? Belli däl! Bu zatlary okanyň bilenem öwrenmäge nireden mümkünçiligi bolupdyr? O-da bellı däl...

Ol Allanyň hut özi tarapyndan gaýypdan habar berilen keramat bolmagy gaty ahmal. Aslynda ýarganaty Hezreti Isa pygamber (a.s) kapyrlara gudrat görkezmek üçin palçykdan ýasapdyr. Oña okapdyr we dem salypdyr. Ýarganada dem giripdir we uçupdyr. Aýatda «okady, üfledi» diýip geçýär (Seret: «Aly Ymrان» süresiniň 49-njy aýaty).

Ýarganatyň her ýeri bir haýwana çalym edýär. Burny sygyryň burnuna, emjegi itiň emjegine, gulaklary syrtlanyň gulagyna meñzeýär. Alymlar onuň her beden agzasynyň bir haýwana meñzeýändigini, hatda aýallaryňky ýaly aýbaşysynyň gelýändigini ylmu barlaglaryň üsti bilen doly anykladylar. Emma näme üçin we munuň hikmeti näme? Munuň aňyrsynda näme syr ýatyr? Ony welin alymlaryň özem bilenok.

Megerem Şyh Muhiddin ibn Araby ýarganat dölünüň sallah oglanyň dölüne meñzeýändigini ylma esaslanyp aýtman bolsa gerek. Ol üç asyr soňra iki musulman goşunynyň bir-birini gyrmagynyň, nähak ýere öldürilmeginiň öňüni alýar. Çünkü ol muny bilip, aýdyp, mysal getirip hem-de iki goşuny ýaraşdyryp keramaty arkaly welildigini subut edýär. Ynha, ylymyň hikmeti, ynha gelejegi bilmek, ynha beýik keramat! Ynha, Allanyň we Onuň Resulynyn (s.a.w) musulmanlaryň haýryna şeriň öňüne böwet basan keramaty!

Kutaý BILGEHAN. Geň-taňsy wakalar